

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Kammesmakk, Sunne kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610238 Kammesmakk
Mittpunktskoordinat:	1327050 - 6659280
Totalareal:	0,9 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekade enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Sunne kommun: Timbonäs 1:122
Ägandeförhållanden:	Privat

Beskrivning av området

Kammesmakk är en gammal finnbosättning beläget i en sydsluttning i Timbonäs hemman. Hemmanet utgörs av en mosaik av mindre åkrar och små hackslätterpartier. Då Hemmanet var som störst bestod det av sju gårdar. Idag finns inga av de ursprungliga byggnaderna kvar, men husgrunder, odlingsrösen, stenmurar, diken och en fägata minner om gamla tider. Idag finns dock rekonstruktioner av två av de tidigare byggnaderna, Runkbostaden och Skårebostaden. Gårdarna på Kammesmakk ägs sedan många år tillbaka av Edit Hellberg och Owe Kilström. Edit är i rakt nedstigande led släkt till herr Kukkoinen från Långås som under tidigt 1600-tal ägde den obebyggda marken. Owe härstammar även han från finsk släkt i trakten.

Kammesmakks Natura 2000-område består av två delområden. Det ena området ligger söder om Runkbostaden och utgörs av en av de finaste ängsmarkerna i Värmland. Ängarna sköts enligt gamla ängstraditioner och slås årligen med lie och manuell slätterbalk. På grund av brist på betesdjur i trakten finns ingen möjlighet till det traditionella höstbetet, varför vissa av ängarna slås ytterligare en gång fram mot höstkanten. Ängarna är mycket artrika. Här växer bland annat fältgentiana, låsbräken, slätterblomma, brudsporre och ormrot. Mängder av kulturhistoriska spår kan skönjas i terrängen, bland annat en rad stenformationer.

Det andra delområdet utgörs av en relativt smal och långsträckt betesmark som ligger öster om Runkbostaden mellan byggnaden och en gammal fägata. Området betas sedan några år tillbaka av får. Här förekommer flera arter som indikerar långvarig hävd, exempelvis

brudsporre, hirsstarr, jungfru Marie nycklar, ormrot och stagg. Flera kulturhistoriska landskapselement påträffas även i denna del.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
6270	Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ	0,2	0,3
6510	Slätterängar i låglandet	0,4	0,5

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Kammesmakk är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna i detta Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (6270)	<p><i>Area</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 0,3 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Betesmarken ska vara väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut. Med väl avbetad menas att marken har en grässvål som är kortbetad/kortsnaggad. Kännetecknen för en väl avbetad grässvål är att den är väl sammanhållen och att gräs inte har hunnit gå i ax. Det finns vidare få rator och tuvbildningar i en väl avbetad grässvål. - Frekvensen av negativa indikatorarter som (ange) är mindre än 1 %. - Krontäckningen av träd och buskar som vuxit upp i välhävdad landskap ska vara mellan 3-5 %? Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. - Antalet grova, ihåliga eller på annat sätt värdefulla träd ska bibehållas eller öka. Antalet träd ska vara minst x st. <p><i>Typiska arter</i></p>
Slätterängar i låglandet (6510)	<p><i>Area</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 0,5 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hela arealen ska ha välhävdad gräsmark varje år vid vegetationsperiodens slut. Med välhävdad mark menas att vegetationshöjden vid vegetationsperiodens slut i genomsnitt ska vara x cm samt att lövförna aldrig har en täckningsgrad på mer än x %. - Frekvensen av negativa indikatorer som x och z (hundkäs och örnbräken är kanske lämpliga) bör vara högst x %. - Krontäckning av träd och buskar ska vara? Vedartad igenväxningsvegetation (> 1,3 m höjd) ska inte förekomma. - Hamlade träd? - Antalet grova och ihåliga träd? <p><i>Typiska arter</i></p>

*/ Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att de ingående naturtyperna *artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ* och *slätterängar i låglandet* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas

- Skötsel skall vara utformad enligt traktens tradition och objektets speciella natur- och kulturvärden. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slätter även fortsättningsvis hävdas genom slätter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas. De ekologiska krav som naturtypernas karaktärsarter samt typiska arter har ska uppnås genom skötseln, så att de kan finnas kvar eller öka i antal. Bete (alternativt slätter och höbärgning) bör ske på områden som klassas som naturtyp *artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ* medan naturtyp *slätterängar i låglandet*, bör hävdas genom årlig slätter och höbärgning. Rövning av igenväxningsvegetation ska ske i båda naturtyperna.
- I naturtyperna får det inte förekomma gödsling (förutom gödsel från djur på bete), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av främmande arter.
- Vidkroniga träd som vuxit upp solexponerade bör även fortsättningsvis vara solexponerade. Detta för att gynna karaktärsarter av främst insekter och lavar som kräver dessa träd. Viktigt är att trädkontinuitet och inslag av gamla träd, hålträd och döda träd upprätthålls.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Detta stycke beskriver potentiella hot mot naturtyperna *artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ* och *slätterängar i låglandet*.

- Utebliven eller felaktig skötsel, vilket leder till igenväxning och förändrad artsammansättning.
- Exploatering och förändrad markanvändning i området, t.ex. skogsplantering, uppodling, eller dikning.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin, vilket är negativt för dynglevande insekter.
- Gödslings- och förurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
- Läckage av gödning från intilliggande åkrar.
- Ökad kvävetillförsel genom stödfodring av betesdjur, vilket missgynnar konkurrenssvaga arter, hit hör flera av de hävdberoende arterna.

Bevarandeåtgärder – med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ* och *slätterängar i låglandet* uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Kammesmakks Natura 2000-område.

Gällande regelverk 2006

- Enligt 12 kap 8 § Miljöbalken är brukaren skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden vid all markanvändning i jordbruket.

- Enligt förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur produktion först efter anmälan till Länsstyrelsen, som då har möjlighet att förbjuda en ändrad markanvändning.
- Miljöstödsersättningar för bete för de arealer som uppfyller krav på ersättningar från LBU-programmet (EU:s miljöstöd för biologisk mångfald i betesmarker och slåtterängar).
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Området är av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB.

Natura 2000-området omfattas idag av miljöstöd och skötseln sker enligt befintlig åtgärdsplan. Åtgärdsplanens syfte är att bevara och förstärka områdets natur- och kulturhistoriska värden vilket inkluderar den hävdgynnade vegetationen. Då den nuvarande stödperioden löper ut rekommenderas att ett nytt skötselavtal upprättas eller att skötseln upprätthålls genom annat avtal.

Eventuella bevarandeåtgärder i framtiden

Om det inte går att hitta en brukare i framtiden är Kammesmakks ängs- och betesmarker försäkrade om att en skötsel kommer att fortgå. Detta har staten (Länsstyrelsen praktisk utförare i länet) åtagit sig i och med att området är föreslaget till Natura 2000. Skötseln kan ske med flera metoder:

- Hitta en brukare som tecknar någon form av avtal med markägaren (direkt eller indirekt genom Länsstyrelsen).
- Bilda ett områdesskydd, t ex naturreservat som ger möjligheter till skötselmedel och reservatsförvaltningens resurser.

Bevarandestatus idag

6270 Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ *och*
6510 Slåtterängar i låglandet

Nationellt

De äldre typerna av fodermarker, ängar och betesmarker, som tidigare varit dominerande både arealmässigt och ekonomiskt har fått minskad ekonomisk betydelse. Särskilt slåtterängarna har nästintill helt och hållet utgått ur jordbruksproduktionen. Av den ängsareal som fanns för hundra år sedan återstår endast en ytterst liten rest. Inom det nuvarande miljö- och landsbygdsprogrammet hävdas cirka 6000 hektar ängsmark och 400 000 hektar betesmark.

Kammesmakk

6270 Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ

Hävden har de senaste åren varit tillräcklig. Vegetationen har varit väl avbetad. I området förekommer karaktärsarter som fårsvingel, vårbrodd, liten blåklocka och ormrot. Av naturtypens typiska arter förekommer prästkrage samt liten blåklocka och ormrot, de två sistnämnda är även karaktärsarter. Karaktäristiskt för de typiska arterna är att de är mindre

allmänna, lätt igenkännbara och lätthittade och de fungerar som ”ett kvitto” på att naturtypen uppfyller fördefinierade kvalitéer. Bevarandestatusen för Kammesmakks *artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ* bedöms i dagsläget vara gynnsam.

6510 Slätterängar i låglandet

Hävden har under åren varit god och ängarna hyser stor artrikedom. Av naturtypens karaktärsarter förekommer bland annat fältgentiana, slättergubbe och skullror. Vad det gäller slätterängarnas typiska arter påträffas arter som låsbräken, ormrot, prästkrage och stagg. Bevarandestatusen för naturtypen, *slätterängar i låglandet*, bedöms i dagsläget vara gynnsam.

Uppföljning av bevarandemålen

För att kunna bedöma ingående naturtypers bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras. Nedan beskrivs när och hur de olika bevarandemålen ska följas upp.

Ett nationellt uppföljningsprojekt pågår där metoder och arbetssätt anpassade för övervakning av Natura 2000 arbetas fram. Tillsvidare ges här exempel och förslag på tänkbara uppföljningsmetoder och/eller parametrar.

- Fjärranalys för kontroll av bibehållen areal
- Fältkontroll av hävd och igenväxningsgrad (kan göras i samband med miljöstödskontroller)
- Återkommande inventeringar av rödlistade kärlväxter

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtypers utbredning (klart efter basinventeringen)

Referenser

Länsstyrelsen Värmlands län, Naturvårdsenheten. 1994. *Ängar och hagar i Värmlands län*. Rapport nr 1994:20.

Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket natura 2000*. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket. *Natura 2000 - Art och naturtypsvisa vägledningar*.

(<http://www.naturvardsverket.se>) 04-11-17

Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.

Länsstyrelsen i Värmlands län, Lantbruksenheten. *Åtgärdsplan för bevarande av betesmarker och slätterängar vid Kammesmak*. Fastställd 2001-02-15.

Länsstyrelsen i Värmlands län. 2004. *Ängs- och betesmarksinventering*. (opublicerad)